

TÜRKİYE'DEKİ DİN EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI BAĞLAMINDA 'ULUSLARARASI YÜKSEK DİN ÖĞRETİMİ KONGRESİ' (2017) ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK ANALİZLER

Gönderim Tarihi: 10.04.2018

Kabul Tarihi: 10.05.2018

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8361-5793>

Salih AYBEY*

Öz

Yüksek din öğretimini bilimsel bir zemine taşıyarak, ulusal ve uluslararası alandaki gelişmeleri takip edebilmek ve yüksek din öğretiminin niteliğini artırmak amacıyla zaman zaman çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların biri de "Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi"dir. Bu çalışmada, 2017 yılında Ensar Vakfı Değerler Eğitimi Merkezi ve İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi işbirliğiyle İstanbul'da gerçekleştirilen "Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi" üzerine bibliyometrik analizler yapılmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmanın amacı, adı geçen kongrenin genel özelliklerini ortaya koyarak din eğitimi alanına katkı sağlamaktır. Kongrede sunulan bildiriler ve katılımcılara dair veriler üzerine istatistiki değerlendirmeler yapılan bu çalışmada sonuç olarak; kongrede toplam olarak 67 bildirinin sunulduğu, kongrede 101 katılımcının yer aldığı, katılımcıların büyük çoğunluğunu (n=81) yerli katılımcılardan oluştuğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Din Öğretimi, Yüksek Din Öğretimi, Uluslararası Kongre, Bildiri, Bibliyometrik Analiz.

Bibliometric Analysis on 'The International Congress on Higher Religion Education' (2017) in the Context of the Religious Education Studies in Turkey Abstract

Carrying the higher religious education on a scientific foundation, to follow developments in national and international arena and time and time in order to improve the quality of higher religious education. A part of these studies is the "International Higher Religious Education Congress". In this study, bibliometric analyses on "The International Congress on Higher Religion Education" which were conducted in Istanbul in 2017 in cooperation with Ansar Foundation value Education Center and Istanbul University Faculty of Theology. The purpose of this study, in which the qualitative research method is used, is to contribute to the field of religious education by setting out the general characteristics of the mentioned congress. As a result, it was determined that 67 verbal reports were

presented in the congress, 101 participants were present in the Congress, and the majority of the participants (n=81) were domestic participants.

Keywords: Religious Education, Higher Religious Education, International Congress, Proceedings, Bibliometric analyses.

Giriş

Din, insan hayatı için ne denli önemliyse, din eğitimi ve öğretimi de genel eğitim ve öğretim içinde o derece önemli bir yere sahiptir. Günümüz dünyasında büyük bir hızla gelişen bilim ve teknoloji, dinin insan hayatındaki önemini daha da artırmıştır. Hızlı sanayileşmeyle birlikte, hayat standartlarının da aynı oranda yükselmesiyle, insanların hızla kavuştuğu refah ve mutluluk, manevi alandaki boşluğu dolduramayınca, başta batılı toplumlar olmak üzere dinin gücünden faydalanma yolları aranmaya başlanmıştır. Çağdaş eğitim anlayışına göre, eğitim üzerinde etkisini gösteren temel inançlar arasında dinden daha kuvvetli olanı yoktur.¹ Bu nedenle, inancın insana sağladığı huzur ve manevi gücü toplumlara kazandırabilmenin gereği kabullenilmiş ve bunun yolları araştırılmaya başlanmıştır.

İnsanı ve toplumu araştırma konusu yapan bilimler, içerik ve fonksiyonu hakkında farklı görüşlerde olmakla birlikte, dinin bireysel ve toplumsal bir ihtiyaç olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Problem, bu ihtiyacın doğru ve sağlıklı bir şekilde nerede, ne zaman, nasıl ve ne kadar karşılanacağı hususunda yoğunlaşmaktadır.² İster örgün ister yaygın eğitim olsun, her ikisinin de görevi ferdin ve toplumun dini ihtiyaçlarını dinin özüne uygun olarak karşılamak, dini bâtil inanç ve hurafelerden arındırmak, birey ve toplumun huzur ve mutluluğunu sağlamaktır. Bu nedenle din eğitimi ve öğretimi çocuğun gelişim çağlarına uygun olarak küçük yaşlardan, din öğretiminin özel yöntem ve tekniklerine uygun olarak verilmelidir. Ancak din eğitim ve öğretimi

* Dr. Öğr. Üyesi, Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü.

Dr., Bülent Ecevit University, Faculty of Theology, Department of Philosophy and Religious Studies. Zonguldak/Turkey (salihaybey@hotmail.com).

¹ J. F. Cramer ve G. S. Browne, *Çağdaş Eğitim*, çev. A. Ferhan Oğuzkan (İstanbul: MEB Yayinevi, 1974), 10.

² Ramazan Buyrukçu, *Kurumsal Gelişim ve Değişim Boyutlarıyla Türkiye’de Mesleki Din Eğitim-Öğretimi* (Isparta: Fakülte Kitabevi, 2007), 13.

Türkiye’deki Din Eğitimi Çalışmaları Bağlamında ‘Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi’ (2017) Üzerine Bibliyometrik Analizler | 417

sadece çocukluk döneminde değil, atalarımızın ifadesiyle “yediden yetmiş”e her dönemde ve her öğretim kurumunda verilmelidir. İşte bunun verileceği alanlardan biri de yüksek din öğretimi kurumlarıdır.

1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, yüksek din öğretimi üzerine uluslararası düzeyde ve içerikte 16-18 Kasım 2017 tarihleri arasında İstanbul Grand Cevahir Hotel Kongre Merkezi’nde gerçekleştirilen “Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi” hakkında bilgi vererek, kongre üzerine bir takım analizlerin yapılması amaçlanmıştır. Uluslararası düzeyde Türkiye’de ilk kez³ gerçekleştirilen kongrede gerçekleştirilen akademik etkinliği konu alan bu çalışmada, kongreye katılımcıların ve bildirilerin özelliklerinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Bununla birlikte kongrede sunulan bildirilerin her biri ayrı bir akademik değer taşıması nedeniyle de, bu bildirilerin betimsel olarak analizi amaçlanmıştır. Basında yapılan haberlerin dışında, kongrenin içeriği hakkında şu ana kadar katılımcı ve bildirilerin analiz ve değerlendirilmesine dayalı bir çalışma yapılmamıştır. Dolayısıyla çalışmamız bu alanda ilk olma özelliği taşıması nedeniyle önemlidir. Bu çalışmanın kongrenin içeriği hakkında geniş bilgi vermesinin yanında, bundan sonra yapılacak çalışmalara da ışık tutacağı düşünülmektedir.

2. Çalışmanın Yöntemi, Verilerin Toplanması ve Analizi

“Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi”ndeki katılımcı ve sunulan bildirilerin analizini konu alan bu araştırma, “nesnelerin, toplumların, kurumların, olayların doğasını ve özelliklerini tanımlamak”⁴ olarak tanımlanan “tarama metodu” esas alınarak yapılmıştır. Bu metodun amacı, genellikle araştırma konusu ile ilgili var

³ Yüksek din eğitiminin sorunları ve yeniden yapılanması ile ilgili Süleyman Demirel Üniversitesi tarafından 16-17 Ekim 2003 tarihinde bir sempozyum tertip edilmiştir. Bu sempozyum yüksek din öğretimi bağlamında ulusal bazda gerçekleştirilmiş ilk sempozyum olma özelliğini taşımaktadır. 4 oturum halinde yapılan ve 24 bildiri sunulan sempozyumunun ana başlıkları şunlardır: 1. İlahiyat Fakültelerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri, 2. İlahiyat Fakültesi Mezunlarının İstihdam Sorunları, 3. Din Hizmetleriyle İlgili Problemler ve Çözüm Önerileri, 4. İlahiyat Fakültelerinin Yeniden Yapılandırılması. Bkz. *Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları, Yeniden Yapılandırılması ve Geleceği Sempozyumu* 16-17 Ekim 2003 (Isparta: SDÜ İlahiyat Fakültesi Baskı Merkezi, 2004).

⁴ Hasan Gürgür, *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*, ed. Ahmet Saban ve Ali Ersoy (Ankara: Anı Yayınları, 2016), 20-21.

olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır.⁵ Matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin kitaplar ve diğer iletişim ortamlarında uygulaması olarak tanımlanan⁶ bibliyometrik analizle araştırmaya konu olan kongredeki olgular kendi durumları içerisinde ve olduğu gibi betimlenmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte 2017 yılında gerçekleştirilen “Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi”ndeki katılımcı ve bildiriler, nitel araştırma yöntemiyle analiz edilmiş ve yapılan analiz neticesinde 101 katılımcının iştirak ettiği kongrede 67 bildiri sunulmuştur. Ayrıca ikisi açılış ve kapanış paneli olmak üzere 3 tane de panel gerçekleştirilmiştir.

Nitel araştırma yöntemiyle elde edilen katılımcı ve bildirilerin özellikleri tek tek belirlenerek elde edilen bulgular, frekans değerine göre tablo ve grafiklerle ortaya konularak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte bu çalışma için yöntemsel benzerlik taşıyan bazı çalışmalar da örnek alınmıştır.⁷

3. Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi (16-18 Kasım 2017, İstanbul/Türkiye)

Din öğretiminin, üniversitelerin tarihi içerisinde çok merkezli bir yeri olduğu bilinen bir gerçektir. Bilimsel araştırmalarda, teorik hedefler yanında pratik faydalar da dikkate alınır. Eğitim ve öğretim programları hazırlanırken ve geliştirilirken, alanın ihtiyaç duyduğu teorik bilgiler yanında toplumun ve mesleğin pratik ihtiyaçları da hedeflenir. Bu temel ilke ve esaslar din eğitimi ve öğretimi için de geçerlidir. Çalışma alanları dikkate alınmadan sürdürülen programların eksikliğini, yüksek din öğretimi yapılan İlahiyat Fakültelerinden mezun olan öğrencilerimiz gerek deneme-yanılma yoluyla, gerekse şahsi yetenekleriyle aşmaya çalışmaktadırlar. Bu durum yüksek din öğretimi yapan kurumların

⁵ Hasan Şimşek ve Ali Yıldırım, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015), 198-199.

⁶ Alan Pritchard, “Statistical Bibliography or Bibliometrics?” *Journal of Documentation*, 25/4 (1969): 348-349.

⁷ Mustafa Koç, “Türkiye’deki Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Çalışmaları Bağlamında ‘I. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi’ (2016) Üzerine Bibliyometrik Analizler” erişim: 28.02.2018, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/303732>; Mehmet Korkmaz, “Kur’an Kurslarını Konu Edinen Tezler Üzerine Bir İnceleme”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8/10 (2010): 151-176; Burcu Umut Zan, “Türkiye’de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması” (Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012), 9-52.

kendilerini, eğitim muhtevalarını ve yöntemlerini sorun temelli bilimsel çözümler aramaya sevk etmiştir.

Bununla birlikte Türkiye’deki yüksek din öğretiminin son yıllarda bir hayli hareketli bir dönem geçirdiği de bilinen bir gerçektir. Fakülte, öğrenci ve öğretim elemanlarının sayılarının artması, farklı isimler altında farklı programların açılması, istihdam odaklı eğitim öğretim programı geliştirme çabaları ve kalite standartlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar bunun göstergeleridir. Bütün bunlar yüksek din öğretimi üzerine düşünmeyi, Türkiye’nin ve diğer Müslüman ülkelerinin dünü, bugünü ve yarınını değerlendirmeyi ve bilimsel ortamda tartışarak yeni fikri açılımlar aramak amacıyla kongre düzenlenmesine ihtiyaç duyulmuş ve bu çerçevede “Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi” başlıklı bir Uluslararası kongre tertip edilmiştir.

Kongre, 16-18 Kasım 2017 tarihlerinde ilahiyat eğitimi alanında derinlikli bir düşünme faaliyetine imkân vermek, çok sesli müzakere ortamı oluşturmak, farklı eğitim birikimi ve anlayışları arasında bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmak amacıyla İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. Bu kongre, alana yönelik teorik ve pratik anlamda katkı sağlamanın yanı sıra, bilgi ve tecrübeleri paylaşma, karşılıklı bilgi alış verişi yapma ve alandaki problemleri ortaya koyma ve çözüm önerileri sunma imkânı sağlamıştır. Netice itibariyle bu kongreden elde edilen bilgi ve deneyimler bu alanın iyileştirilip geliştirilmesine katkı sağlayacağı ve bundan sonraki çalışmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Kongrenin resmi takvimi aşağıdadır⁸ (bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Kongre Takvimi

Son Özet Gönderim Tarihi	22 Haziran 2017
Kabul Edilen Bildirilerin İlanı	4 Temmuz 2017
Tam Metin Bildiriler İçin Son Tarih	20 Ekim 2017
Kongre Tarihi	16-19 Kasım 2017
Kongre Yeri	İstanbul Grand Cevahir Hotel Kongre Merkezi

⁸ Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Resmi Sitesi, İstanbul, 2017, <http://yuksekdinogretimi.com/tr>, erişim: 01.03.2018.

Kongre, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin sponsorluğu, Ensar Vakfı Değerler Eğitimi Merkezi öncülüğünde İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Kongrede bildiri sunan ve oturum başkanlığı yapan katılımcıların konaklama giderleri karşılanmış olup, dinleyici olarak katılanların ise konaklama ve ulaşım giderleri kendilerince karşılanmıştır.

4. Kongre Konuları

Kongrenin tematik konuları, “tarihsel perspektiften yüksek din öğretimi kurumları, yüksek din öğretimi kurumlarında mevcut durumun tespiti ve analizi, kalite standartları ve yeterlikler, yüksek din öğretiminde araştırma geliştirme” ana başlıklarıyla ilana çıkmıştır (bkz. Tablo 2)

Tablo 2:
Kongrenin Tematik Konuları

Ana Başlıklar	Alt Başlıklar
Tarihsel perspektiften Yüksek Din Öğretimi Kurumları	Yüksek din öğretimi kurumlarının tarihsel gelişimi Medrese ile yüksek din öğretimi kurumlarının mukayesesi
Yüksek Din Öğretimi Kurumlarında Mevcut Durumun Tespiti ve Analizi	Yetiştirdiği insan modeli Ortaya koyduğu din anlayışı Ortaya koyduğu ilim anlayışı Devlet-din ilişkisi bağlamında yüksek din öğretimi kurumları Diyanet teşkilatı ile ilişkiler Yüksek din öğretimi kurumları ile Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki ilişkiler Öğrenci profili Öğretim üyesi profili İlahiyat fakültesi öğrencilerinin yüksek din öğretimine ilişkin görüşleri İlahiyat fakültesi akademisyenlerinin yüksek din öğretimine ilişkin görüşleri

Kalite Standartları ve Yeterlikler	Kalite standartlarının ve yeterliklerin belirlenmesi Öğrenci yeterlikleri Öğretim üyesi yeterlikleri Öğretim programları Akademik bölümleşme: Tespitler, öneriler İlahiyat fakültelerinin öğretmen yetiştirme fonksiyonu Öğretim yöntemleri ve öğretim materyalleri Eğitimin niteliğini arttıracak tedbirler Fiziki duruma ilişkin değerlendirme ve öneriler Yüksek din öğretimi kurumlarının gelecek vizyonu İstihdam alanları ve sorunları
Yüksek Din Öğretiminde Araştırma Geliştirme	İlahiyat disiplinlerinde akademik üretim ve araştırma Lisansüstü eğitim Bilimsel yaklaşımlar, kuramlar ve yöntemler açısından ilahiyatların durumu İlahiyat disiplinlerinin birbirleri ile ilişkileri İlahiyat disiplinlerinin sosyal ve beşeri bilimlerle ilişkiler

5. Kongrenin Oturum Başlıkları

Türkiye’de Uluslararası düzeyde ilk kez gerçekleştirilmiş olan “Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi”nde sunulan bildirilerin, alanı hemen hemen tümüyle kuşatıcı konuları kapsadığı görülmüştür. Kongrede sunulması uygun görülen bildiriler tematik başlıklara göre planlanarak eş zamanlı oturumlar şeklinde gerçekleşmiştir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3 Kongre Oturum Başlıkları

- Türkiye’de İlahiyat Fakülteleri: Vizyon ve Misyon – I
- Tarihsel Perspektiften Medrese Eğitimi
- Yüksek Din Öğretiminde Farklı Ülke Örnekleri – I
- Türkiye’de İlahiyat Fakülteleri: Vizyon ve Misyon-II
- Yüksek Din Öğretiminde Bölümleşme
- Yüksek Din Öğretiminde Farklı Ülke Örnekleri-II
- Yüksek Din Öğretiminde Kalite – I

- İlahiyat Araştırmaları – I
  - Din-Devlet Münasebetleri Çerçevesinde Yüksek Din Öğretimi
  - Mezunlar ve Hocaların Görüşlerine Göre İlahiyat Eğitimi
  - İlahiyat Araştırmaları – II
  - Yüksek Din Öğretiminde Farklı Ülke Örnekleri-III
  - İlahiyat Öğrencilerinin Görüşlerine Yönelik Araştırmalar
  - Yüksek Din Öğretiminde Kalite ve Akreditasyon
  - Yüksek Din Öğretiminde Farklı Ülke Örnekleri – IV
  - Yüksek Din Öğretiminde Kalite – II
  - Yüksek Din Öğretimini Yeniden Değerlendirmek
  - Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Dünü, Bugünü, Yarını (Açılış Paneli)
  - Günümüz İslâm Düşüncesinin Meseleleri Karşısında İlahiyat Fakülteleri (Panel)
  - Türkiye’de Yüksek Öğretim Kurumu Olarak İlahiyat Fakülteleri: Fakülte Dekanlarının Değerlendirmeleri (Kapanış Paneli)
- 6. Kongre Düzenleme Kurulu**
Kongre düzenleme kurulu başkan ve üyeleri aşağıda verilmiştir (bkz. Tablo 4)

Tablo 4
Kongre Düzenleme Kurulu

İsim	Bağlı Bulunduğu Üniversite/Birim
Murteza Bedir	İstanbul Üniversitesi (Kongre Başkanı)
Z. Şeyma Altın	Değerler Eğitimi Merkezi & İstanbul Üniversitesi (Düzenleme Kurulu Başkanı)
Hasan Meydan	Bülent Ecevit Üniversitesi
Hulusi Yiğit	Değerler Eğitimi Merkezi
İbrahim Aşlamacı	İnönü Üniversitesi
Mahmut Zengin	Sakarya Üniversitesi
Mehmet Ali Doğan	İstanbul Teknik Üniversitesi
Ömer Faruk Ocakoğlu	Kırklareli Üniversitesi
Zeynep Kaya	Dumlupınar Üniversitesi

7. Bulgular ve Değerlendirme

Çalışmanın bu bölümünde “Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi” hakkında nitel araştırma yöntemiyle elde edilen bazı bibliyometrik bulgular ve bununla ilgili nitel ve nicel analizler yer almaktadır. Katılımcılar ve kongrede sunulan bildiriler olmak üzere iki başlık altında analizler yapılacaktır.

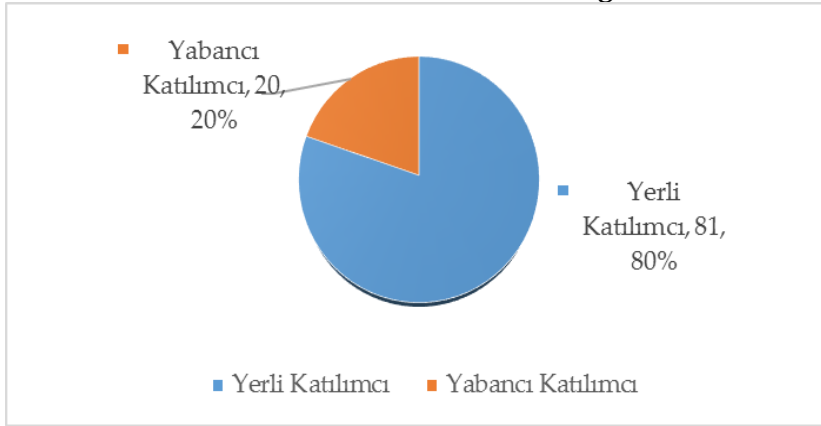
7.1. Katılımcılar Açısından Analizler

“Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi”nde yer alan katılımcıların bibliyometrik analizleri üç başlık altında aşağıda verilmiştir.

7.1.1. Katılımcı Türü

Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi’ne toplam 101 katılım sağlanmıştır. Bu katılımcıların 81’i yerli, 20’si ise yabancı katılımcıdır (bkz. Grafik 1).

Grafik 1
Katılımcı Türüne Göre Dağılım

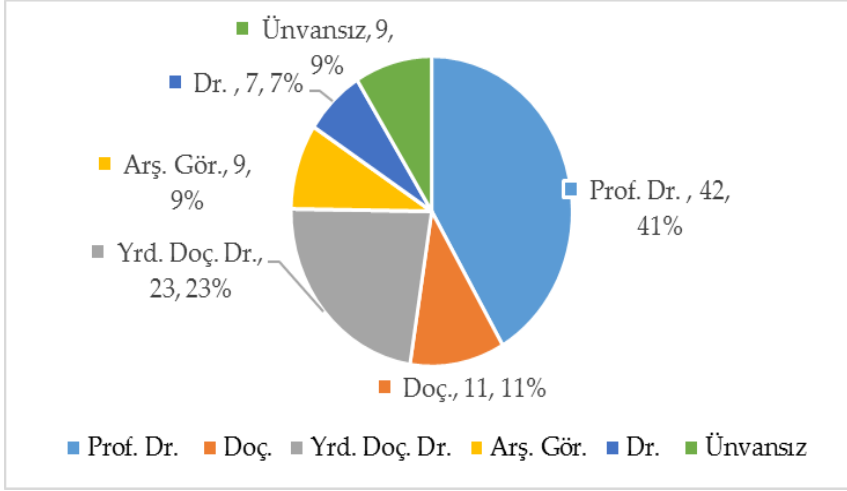

Yukarıdaki Grafik 1’de elde edilen verilere göre, kongreye katılan toplam 101 katılımcıdan 81’inin (% 80) yerli, 20’sinin (% 20) yabancı katılımcı olduğu görülmektedir. Buna göre kongreye katılan toplam 101 katılımcının büyük çoğunluğunun (n=81) yerli katılımcılardan oluştuğu söylenebilir. Yabancı katılımcılar Kırgızistan (3), Makedonya (1), İsrail (1), Endonezya (1), Pakistan (2), Hollanda (1), ABD (1), Avusturya (1), Ukrayna (1), Birleşik Krallık (1), Sri Lanka (1), Hindistan (1), Bosna-Hersek (1), Azerbaycan (1), İran (1) ve Romanya’dan (1) katılmışlardır.

7.1.2. Katılımcıların Akademik Unvan Türü

“Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi”ne katılan bildiri yazarlarına ait akademik unvanlarının dağılımı aşağıda verilmiştir (bkz. Grafik 2).

Grafik 2
Katılımcıların Akademik Unvanına Göre Dağılımları

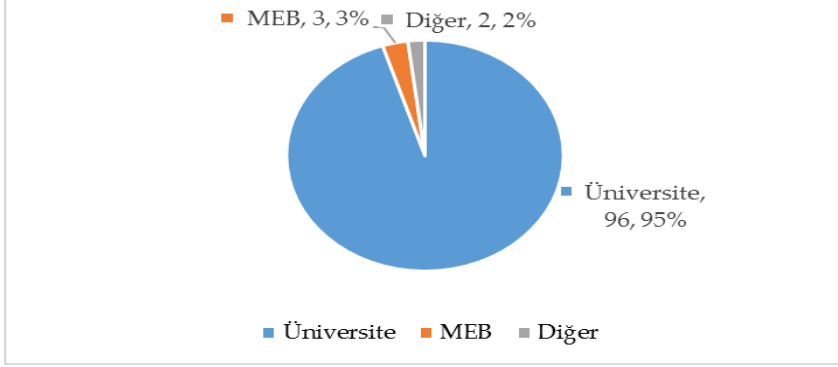
Grafikteki verilere göre, kongreye katılan toplam 101 katılımcının 42’si Profesör Doktor (% 41), 23’ü Yardımcı Doçent Doktor (% 23), 11’i Doçent (% 11), 9’u Araştırma Görevlisi (% 9), 7’si Doktor (% 7) olduğu, 9’unun ise (% 9) herhangi bir akademik unvanı olmadığı görülmektedir. Buna göre kongreye katılan toplam 101 katılımcının unvanlarına göre dağılımları incelendiğinde büyük çoğunluğunun (n=42) profesör olduğu saptanmıştır.

7.1.3. Katılımcıların Çalıştığı Kurum Türü

“Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi”ne bildiri hazırlayan katılımcıların çalıştığı kurum türüne göre dağılımı aşağıda verilmiştir (bkz. Grafik 3).

Grafik 3

Katılımcıların Çalıştığı Kurum Türüne Göre Dağılımı

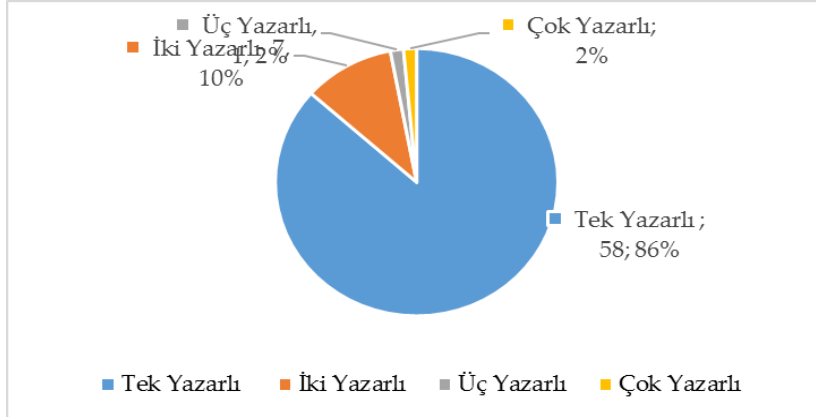
Yukarıdaki Grafik 3’teki verilere göre, kongreye katılan toplam 101 katılımcının 96’sının (% 95) Türkiye’deki ve dünyadaki çeşitli üniversitelerde akademisyen olarak çalıştığı, 3’ünün (% 3) Milli Eğitim Bakanlığı’na kamu kurumunda, 2’sinin (% 2) diğer alanlarda (1 Başbakanlık, 1 DEM) çalıştığı görülmektedir. Kongreye katılan katılımcıların çalıştıkları kurum incelendiği zaman hemen hemen tamamına yakınının (n=96) yurtiçi ve yurt dışı üniversitelerde çalıştıkları ortaya çıkmıştır.

7.1.4. Katılımcıların Bildirilerindeki Yazar Sayısı

Kongrede sunulan toplam 67 bildirinin yazar sayılarına göre dağılımı aşağıda verilmiştir. (bkz. Grafik 4).

Grafik 4

Katılımcıların Bildirilerindeki Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Grafik 4'te bildirilerin yazar sayısına göre dağılımları verilmiştir. Buna göre 67 bildirinin 58'i (% 86) tek yazarlı, 7 bildirinin (% 10) iki yazarlı, 1 bildirinin (% 2) 3 yazarlı ve 1 bildirinin de (% 2) çok yazarlı (5 yazar) olduğu tespit edilmiştir. Buna göre bildirilerin büyük çoğunluğunun (n=58) tek yazarlı oluşu görülmektedir.

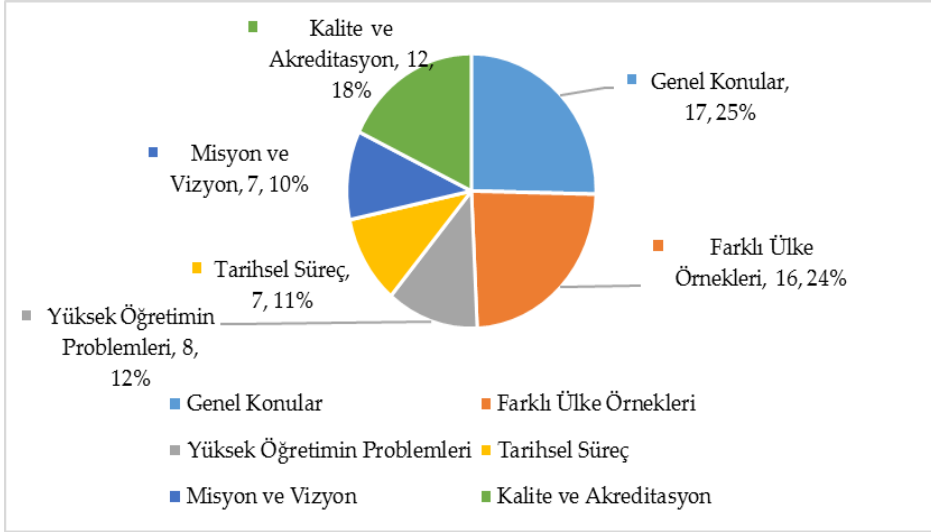
7.2. Kongrede Sunulan Bildiriler Açısından Analizler

Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi'nde sunulan bildiriler, tematik konu içerikleri, sunum dili ve bildirilerin metodolojik tasviri olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır.

7.2.1. Bildirilerin Tematik Konu İçerikleri

Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi'nde sunulan bildirilerin tematik konu içeriklerine göre dağılımı aşağıda verilmiştir. (bkz. Grafik 5).

Grafik 5
Kongredeki Bildirilerin Tematik Konu İçerikleri

Grafik 5'teki verilere göre, kongredeki bildirilerin tematik konu içeriklerine bakıldığı zaman, 17 bildirinin (% 25) geniş bir tematik konu içeriğini barındıran "genel konular"⁹ ile ilgili olduğu, 16 bildirinin (% 24)

⁹ Genel konu başlıkları içerisinde değerlendirdiğimiz bazı bildiriler şunlardır: Türkiye'de Yüksek Din Eğitimi ve Yabancılaşma: İlahiyat Fakültesi Örneği, İslami İlimler ile Toplumsal Gerçeklik Arasındaki Kopukluğun İlahiyat Fakültelerindeki Eğitimin Niteliğine Etkileri, Medrese Eğitim Sisteminde Muidlik/Asistanlık Üzerine Düşünceler, Son Devir Osmanlı Konyasında Bir İslam Üniversitesi ve İlm-i Ahlak ve

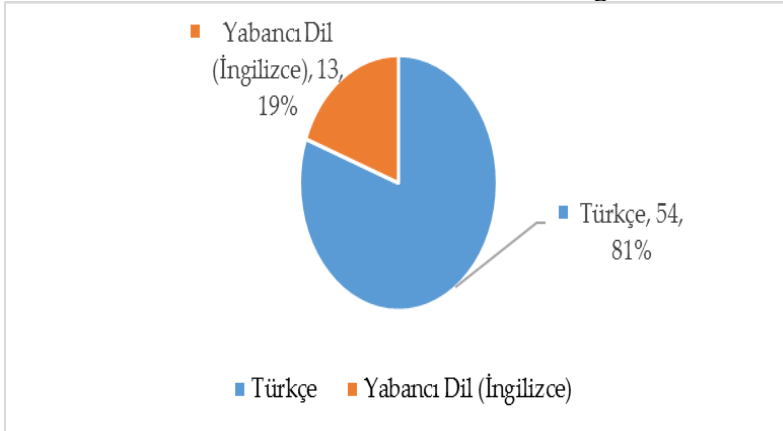
“yükseköğretimde farklı ülke örnekleri” ile ilgili olduğu, 12 bildirinin (% 18) “yükseköğretimde kalite ve akreditasyon” ile ilgili olduğu, 8 bildirinin (% 12) “yükseköğretimin problem leri” ile ilgili olduğu, 7 bildirinin de (% 11) “tarihsel süreç” ile ilgili olduğu, 7 bildirinin de (% 11) “yüksek din öğretimin misyon ve vizyon”u ile ilgili olduğu görülmektedir. Buna göre en çok bildiri yapılan tematik konuların “genel konular” (n=17) ve “yükseköğretimde farklı ülke örnekleri” (n=16) üzerine olduğu tespit edilmiştir.

7.2.2. Bildirilerin Sunum Dili

Kongrede sunulan bildirilerin 54 tanesi Türkçe olarak sunulurken, 13 tanesi de yabancı dilde (İngilizce) sunulmuştur. Bildirilerin sunum diline ait dağılım aşağıdadır (bkz. Grafik 6).

Grafik 6

Bildirilerin Sunum Diline Göre Dağılımı

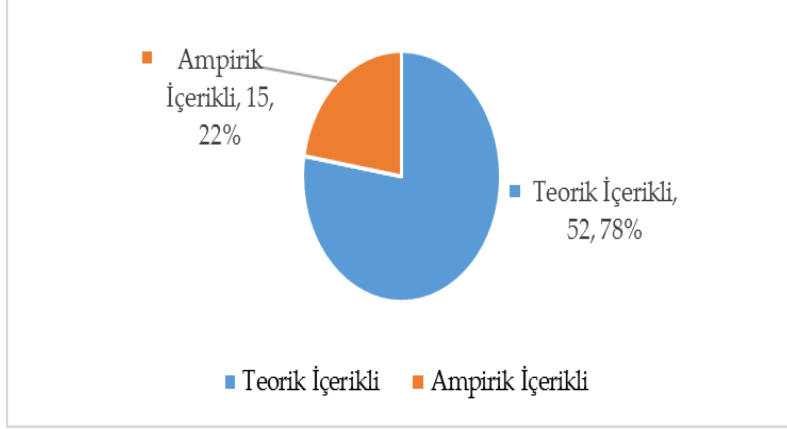

Yukarıdaki grafik 6’da görüldüğü üzere, kongrede sunulan toplam 67 bildirinin 54’ü (% 81)’i Türkçe, 13’ü (% 19) ise yabancı dil de (İngilizce) sunulduğu belirlenmiştir. Buna göre, kongrede sunulan bildirilerin büyük bir kısmı (n=54) Türkçe olarak sunulmuştur.

7.2.3. Bildirilerin Metodolojik Tasviri

Kongrede sunulan bildirilerin metodolojik tasvirine ilişkin elde edilen verilerin dağılımı aşağıdadır (bkz. Grafik 7).

Grafik 7
Kongrede Sunulan Bildirilerin Metodolojik Tasvirine Göre Dağılımı

Grafik 7’de kongrede sunulan bildirilerin metodolojik tasvirine ilişkin verilerin dağılımı verilmiştir. Buna göre, toplam 67 bildirinin 52’sinin (% 78) kuramsal yaklaşım çerçevesinde ele alınan teorik içerikli, 15’inin ise (% 22) nicel, nitel ve karma yöntemlerle yapılmış ampirik içerikli çalışmalardan oluştuğu tespit edilmiştir. Bu verilerden hareketle en fazla bildirinin (n=52) teorik içerikli hazırlandığı ve kongrede sunulduğu görülmüştür.

Sonuç

Yüksek din öğretiminin dünü, bugünü ve yarınını kapsayan pek çok konunun ele alındığı “Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi”, Türkiye’de Uluslararası düzeyde ilk olarak bir kongrenin gerçekleşmiş olması, ileride bu alanda yazılacak olan yüksek din öğretimi tarihi için son derece önemli bir gelişmedir.

Bu çalışmada, 16-18 Kasım 2017 tarihleri arasında İstanbul’da gerçekleştirilen “Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi”nde yer alan katılımcıların profilleri ve kongrede sunulan bildirilerin özelliklerinin yer aldığı geniş çaplı bir analiz yapılmış ve değerlendirilmiştir. Buna göre;

Kongrede toplam 101 katılımcı yer almıştır. Bunların büyük çoğunluğunun (% 80) yerli katılımcı olduğu tespit edilmiştir. Bu katılımcıların akademik unvanlarına göre değerlendirildiğinde ise, bunların büyük bölümünün (% 42) Profesör Doktor (Prof. Dr.) unvanına sahip katılımcılardan oluştuğu belirlenmiştir. Bunlarla birlikte katılımcıların çalıştığı kurum türüne göre dağılımlarına bakıldığı zaman,

hemen hemen hepsinin (% 95) üniversitelerde akademisyen olarak görev yaptıkları ve kongrede sunulan bildirilerin büyük çoğunluğunun (% 87) ise tek yazarlı bildiriler olduğu görülmüştür.

Bildirilere ilişkin değerlendirmelerde ise, kongrede sunulan toplam 67 bildirinin 17 sinin (% 25) geniş bir tematik konu içeriğini barındıran “genel konular” ile ilgili olduğu, 16 bildirinin ise (% 24) yükseköğretimde farklı ülke örnekleri ve karşılaştırmaları ile ilgili olduğu görülmüştür. Kongrede sunulan bildirilerin % 81’i Türkçe olarak sunulurken % 19’u da yabancı dilde (İngilizce) sunulmuştur. Bildirilerin metodolojik tasvirine göre analizinde ise, bildirilerin % 78’inin teorik içerikli olduğu tespit edilmiştir.

Bibliyometrik analizlerin yapıldığı bu çalışma sadece 2017 yılında yapılan “Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi” ile sınırlandırılmıştır. Dolayısıyla bundan sonra bu konuda yapılacak kongreler üzerine bibliyometrik çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü bu alanda çalışacak akademisyenler için bu tür çalışmalar, yeni çalışmaların içeriklerine yön vermesi ve literatür tarama aşamalarında araştırmacıya zaman kazandırması açısından önemlidir.

Kaynakça

- Buyrukçu, Ramazan. *Kurumsal Gelişim ve Değişim Boyutlarıyla Türkiye’de Mesleki Din Eğitim-Öğretimi*. Isparta: Fakülte Kitabevi, 2007.
- Cramer, J. F. ve G. S. Browne. *Çağdaş Eğitim*. çev. A. Ferhan Oğuzkan. İstanbul: MEB Yayınevi, 1974.
- Gürgür, Hasan. *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*. ed. Ahmet Saban ve Ali Ersoy. Ankara: Anı Yayınları, 2016.
- Koç, Mustafa. “Türkiye’deki Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Çalışmaları Bağlamında ‘I. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi’ (2016) Üzerine Bibliyometrik Analizler”. Erişim: 28.02.2018. dergipark.gov.tr/download/article-file/303732.
- Korkmaz, Mehmet. “Kur’an Kurslarını Konu Edinen Tezler Üzerine Bir İnceleme”. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 8/19 (2010):151-176.
- Pritchard, Alan. “Statistical Bibliography or Bibliometrics?”. *Journal of Documentation*. 25/4 (1969): 347-355.
- Şimşek, Hasan ve Ali Yıldırım. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.

Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları, Yeniden Yapılandırılması ve Geleceği Sempozyumu. 16-17 Ekim 2003. Isparta: SDÜ İlahiyat Fakültesi Baskı Merkezi, 2004.

Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Resmi Sitesi. İstanbul, 2017. Erişim: 01.03.2018. <http://yuksekdinogretimi.com/tr>.

Zan, Burcu Umut. “Türkiye’de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması”. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.